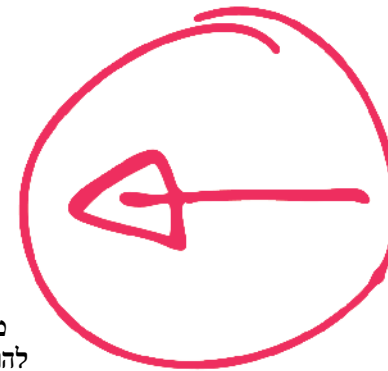

המערכת תתגמל אתכם היום יותר אם תפגינו יצירתיות, חדשנות ותעוזה, מאשר אם תהיו צייתנים ותמלאו את הוראות

יש סידור מסוים שכולנו חיים לפיו, והוא קשור לחלוקה ברורה בין שני סוגים של אנשים: 5% שיוצרים, חולמים ועושים, ו-95% אחרים, שעובדים אצלם. באופן מפליא מתומרנים 95% מהאנשים לעבוד, להוריד את הראש, לא להעז יותר מדי, לא לחלום בגדול מדי ולהסתפק בפחות. אז איך מעצבים מציאות שבה רוב האנשים ימצאו סיפוק במילוי ההוראות והגשמת החלומות של ה-5% האחרים? אלה שלא מפסיקים לפנטז ולשחק במציאות כמו במגרש משחקים? מה מאפשר לסידור המשונה הזה להמשיך ולהתקיים?

את התשובה קיבלתי ביום שישי לפני שבוע, כשבאתי לאסוף את בתי אלונה, בת השמונה, מבית הספר. "איך היה?", שאלתי אותה כרגיל, והיא סיפרה לי שהיה מקסים במיוחד: הם ראו סרט שלם במשך שעתיים. "למה?", שאלתי. "כי היינו ילדים טובים אז קיבלנו פרס". זה הלם בי, ופתאום הבנתי איך מעבר לרעיון האידיאלי לתת לילדים לצפות בסרט בינוני במשך חצי מהיום בבית הספר, כל העסק הזה בנוי הנקודות של הפאול התחברו לי והרגשתי שנחשף בפניי ה'מטריקס'. הוא פשוט להסבר, אך מצמרר. זה הכול מתחיל בדיוק שם, בבית הספר. חייבים לרגע לחזור אחורה כדי להבין את עומק העניין.

למה זה רע להיות ילד טוב

שלושה דברים עקרוניים למדנו בבית הספר. למרבה ההפתעה אלה עדיין בדיוק אותם שלושה עקרונות מפתח שנלמדים גם היום: לפעול מתוך מוטיבציה חיצונית, להיות 'ילד טוב' ולפתח פחד מכישלון. שלושה דברים שימנעו מכל ילד לכוון רחוק בחיים, ושיבטיחו שתמיד 'ידפוק חשבון' לכל העולם, ויעבוד במכונת החלומות של ה-5% יוצאי הדופן. הסעיף הראשון ברור: יום נתון בבית הספר הוא מתקפה של פרסים, אזהרות ומבצעים. שום דבר לא נעשה לעולם למען הדבר עצמו. הילד יקבל נקודת זכות על הלוח, או יזכה בכוכב על הלוח, כי היה שקט, עד שלא ייוותר בו שום רצון אמיתי לכלום.

כל החוקרים והמחקרים יסבירו לכם שמוטיבציה פנימית היא המנוע העיקרי להצלחה, להיות מאושרים, מסופקים, חיוניים ובריאים יותר. בית הספר מלמד בדיוק את ההפך. כמו הכלבים בניסוי של פבלוב, הצלצול להפסקה גורם להם להרגיש רעב, הנקודה הטובה על הלוח - סיפוק מרגש בכל הגוף. הדגש השני הוא להיות 'ילד טוב'. אם למישהו זה עוד לא ברור מאליו, הרי שמחקר

בלי לדפוק חשבון

האם אתם נתקלים שוב ושוב באנשים שמעוררים בכם כעס, או מרגיזים אתכם פשוט מפני שהם מרשים לעצמם? זה סימן טוב לכך שאתם בבעיה, בעיקר עם עצמכם. חוקר היצירתיות, ד"ר אייל דורון, מסביר למה לא כדאי לציית לכללים

ד"ר אייל דורון ::::

ירשה לעצמו יותר להשתטות בפני אחרים. אלא שחלקנו מעולם לא הפסיק להתרוצץ בסלון. חלקנו הופך את העולם כולו למגרש המשחקים שלו. זמרת הפופ ריהאנה ביקרה בישראל בשנה שעברה. קהל של עשרות האלפים חיכה לה במשך שעות עד שעלתה באיחור רב וחסר אחריות לכמה. זמן קצר קודם לכן, שודרה במהדורת החדשות כתבה שבה היא נראתה נופשת בים המלח בשעות אחר הצהריים של אותו יום. הכתבה, שצוות ההפקה של הזמרת הרשה משום מה לשרד, הבהיר היטב שלא הייתה כל סיבה מוצדקת לאיחור. ואז הבנתי: זה הרי הסידור שלה עם הקהל. היא חיה כמו שבא לה, והרבה מאוד אנשים משלמים כרטיס בדיוק בגלל זה. במקרה שלה אפשר לומר שהיא הייתה חייבת לאחור.

הרעיון של אדם בוגר ואחראי, נוקשה, מרובע ומושפע מהסביבה - זכה למתקפה חסרת תקדים בספרי הניהול המודרני. לכולם ברור שזה מתכון לעובד או מנהל חסר יצירתיות וחסר מעוף. גם סרטי הקולנוע מנסים להשפיע על דעתנו.

רעיונות אחרים ואפילו אמנותיים, או משוגעים. המערכת תתגמל אתכם היום עשרות מונים יותר אם תפגינו יצירתיות, חדשנות, תעוזה וכולטות, מאשר אם תהיו צייתנים ותמלאו את הוראות. הסעיף השלישי הוא הפחד מכישלון. שורה של מבחנים וציונים הייתה יכולה לבנות כאן ביטחון, למרבה הצער זה לא כך.

ריהאנה חייבת לאחור

אחד ממאמריו הקצרים והיפים של זיגמונד פרויד מדבר על חלימה בהקיץ. הילד, כותב פרויד, מתרוצץ ברחבי הסלון וחולם בהקיץ בקול רם. חשבו על הילד שלכם המדמיין את עצמו בתור גיבור על, ומשמיע קולות של קרב והסתערות. בשלב מסוים בילדותנו אנו חשים סוג של בושה או מבוכה להמשיך בהרגל הזה, וחדלים מלצעוק בקול רם את הפנטזיות שלנו. זהו הרגע שבו אנתנו מתחילים לחלום בהקיץ. אובדן הילדות נקשר לרגע שבו אנו חשים בושה. הילד חסר האחריות, הנאיבי וחסר הבושה, הופך לבוגר, אחראי ונבוך. כזה שלא

מרתק משנת 2015 מוכיח שילדים שהיו לא צייתנים בילדותם, הפכו כעבור עשרות שנים לבוגרים המשתכרים יותר. אז מי באמת מרוויח מזה שתהיו ילדים טובים? בעיקר אחרים. הרעיון של להיות 'ילד טוב' תואם את החינוך של המאה הקודמת, של מה שסת גודין מכנה 'החלום האמריקאי הישן'. כך חינכו אותנו, ולזה ציפו מאתנו גם בעבודה: למלא את הכללים, לציית, להיות ממושמע, להגיע בזמן, לעבוד קשה, להוריד את הראש למטה לפעמים, כי בסוף נזכה בתגמול. שנים על גבי שנים לחרוק שנינים ולהתמסר לעבודה, עד שנזכה בפנסיה מפנקת. כל השבוע נעבוד בשביל סופשבוע, וכל החיים בשביל הפנסיה.

זה היה הסידור וככה זה עבד, אלא שהסידור הזה השתנה לחלוטין, כותב גודין. השוק החדש מעניש את כל מי שהוא רק 'בסדר' (הרבה עבודה אפורה, מעט מאוד שכר), וה'חלום האמריקאי החדש' נראה ונשמע אחרת לגמרי: להיות יוצא דופן, לוודא שאתה בולט וייחודי ביחס לאחרים, לדעת לחבר בין אנשים לבין רעיונות, להעלות

יצורים: גטי/אימג'ס

החלום האמריקאי החדש: סת גודין

מיהם הגיבורים שלנו? אלה שלא מקשיבים לאזהרות, אלה שלא שמים לב להמלצות. הנשק העיקרי שלהם הוא היכולת לחשוב במנותק ממה שבאותו רגע נתפס כנכון, מנומס, מקובל או ראוי לעשות. אלא שאנחנו לא מסוגלים לפעול כך. חונכנו להרגיש בכל גופנו את הצורך לקבל מילה טובה ומחמאה מיידית ככל האפשר. לזכות בטפיחה על השכם וללא שום דיחוי. סיפוק מידי של נקודה טובה על הלוח, כמו אז בבית הספר. כדי לחיות את החיים כמלואם, בצבעים עזים, אנו זקוקים למשהו אחר.

גמישות מחשבתית

פעולה מתוך חשיבה עצמאית, שלא מתחשבת במה שמקובל ומצופה ממך, אינה נקשרת לתפיסה שמזלזלת בזולת או במוסר. היא גם לא הפגנת כוח סתמית. הכוח האמיתי הוא לפעול מתוך אמונה עמוקה במשהו, גם כשכולם מסכיב לא אוהבים את הרעיון. הספקטרום של התגובה החברתית הוא מגוון: לפעמים זה יעלה לכם בהרמת גבה, לפעמים זה עלול להגיע גם לחרם חברתי.

בספרו המרתק מתאר אל סיברט מה מאפשר לאנשים שנפלו בשבי לשרוד במקום שבו אחרים לא הצליחו. אחד השרודים סיכם זאת במשפט המאפיין את כולם: הייתי צריך לפעול בניגוד לחינוך שקיבלתי כילד כדי שאוכל לשרוד. זהו מסר מטלטל ומעורר מחשבה. הוא עמוק יותר מכפי שניתן יהיה לסכם זאת כאן, וקשור דווקא ליכולת לקרוא את המצב באופן גמיש מחשבתית (לא להתייחס לשוברים כמקשה אחת של 'רעים', למשל).

החשוב לענייננו הוא שהשרודים נדרשו לפעול מתוך אינטואיציה פנימית עמוקה. להתנתק מהאופן שבו חשבו חבריהם האסירים. רק כך יכלו לגלות כוחות שלא הכירו בעצמם קודם. זאת לא קלייזאה, במקרה שלהם זה הציל אותם.

המבחן הוא פשוט: האם אתם נתקלים שוב ושוב באנשים שמעוררים בכם כעס או מרגיזים אתכם פשוט מפני שהם מרשים לעצמם ('איך היא מרשה לעצמה?') זה סימן טוב לכך שאתם בבטיחה, בעיקר עם עצמכם.

לפעמים אני מציע לאנשים שקשה להם להתחיל לעשות את זה (כלומר להפסיק לדפוק חשבון לכל העולם) עבור אחרים - להפוך שולחן עבור ההורה החולה שלהם, או הילד שלהם בבית הספר. זה יותר קל ומחבר אותנו לסוג אחר של פעולה ועוצמה - עם הגב אל הקיר, או כשמשהו מעורר בנו תחושה של עוול.

זוכרים את הסיפוק שאתם מרגישים אחרי מאבק צודק ב'מערכת'? אתם יכולים לחוש כך על בסיס יומיומי וללא מצבי חירום. תחושה נעימה של שחרור וחופש כשאתם פשוט עושים משהו ומרוכזים בו בלי לחשוב לרגע מה תהיה התגובה. ככה חיים 5% מהאנשים מדי יום. לא בא לכם להצטרף?

זוכרים את הסיפוק שאתם מרגישים אחרי מאבק צודק ב'מערכת'? אתם יכולים לחוש כך על בסיס יומיומי וללא מצבי חירום. תחושה נעימה של שחרור וחופש שאתם עושים משהו ומרוכזים בו בלי לחשוב לרגע מה תהיה התגובה. ככה חיים ה-5% מדי יום. לא בא לכם להצטרף?

ההיגיון שבשיגעון

כשנדרשים לדוגמאות מעולם העסקים על שוברי כללים שלא שועים לאזהרות, מגיעים לרוב לשורה של גיבורים מוכרים המצוטטים ומועלים על נס כל פעם מחדש. לי יש חיבה מיוחדת לדוגמאות של 'אנשים מן השררה', שפשוט החליטו לעשות מה שנראה להם או הגיוני, ולכל האחרים סביבם - צעד חסר אחריות ומשוגע.

ויקטוריה נייטמקדואל, מורה לספרות בכיתה ב' מקליפורניה, נדבקה לעתים קרובות מדי בצינון מתלמידיה, עד שהחליטה שפשוט נמאס לה. היא החלה לחקור תרופות סיניות והוליסטיות לחיזוק המערכת החיסונית. לא היה לה שום רקע בנושא, אבל הסקרנות משכה אותה לבצע ניסויים בבית: היא החלה ליצור מרקחות וקוקטיילים של עשבים וויטמינים למשפחתה ולחבריה, תוך התייעצויות עם מומחים לעשבים ותזונאים. "זה התגלגל עד לכך שאמרנו 'בוא נשים את זה בשוק ונראה מה יקרה'".

לפי נייטמקדואל, הדבר החשוב ביותר שעשו היא ובעלה היה מחקר, כדי שהגלולות יתססו בפחות משתי דקות - "מכיוון שאמריקאים

הופכת את העולם למגרש המשחקים שלה. ריהאנה

לחלום בהקיץ. זיגמונד פרויד

אוהבים שדברים קורים מהר". כשראו כי מרקחות אלה עוזרות, הם החליטו לשבור את קרנות הפנסיה שלהם ולהשקיע את כל חסכוניותיהם (300 אלף דולר) בבניית עסק. בשלב הראשון מילאו 12 אלף שפורפרות, התוויות הורבקו באופן ידני, וויקטוריה, בסוף יום עבודה בבית הספר, הייתה מטלפנת בעצמה לבתי מרקחת מקומיים. כאשר יצאה לדרך הייתה צריכה לשאול את הפקידה כנכק את השאלות הכי בסיסיות. "לא ידעתי את ההבדל בין דוח רווח והפסד למצב כלכלי", היא סיפרה. הסכיבה לא תמכה בהם, והמשפחה חשבה שהם צריכים להשקיע יותר בבית מאשר במוצר, שנקרא איירבורן. "אנשים אמרו לי 'זה רעיון משוגע!' או משפטים כמו 'אתם לא יכולים לעשות את זה'. אבל צריך ללמוד פשוט להתעלם מהם". כך קם לו מותג שהפך להצלחת ענק. עד 2001 הוא כבר רשם מכירות של יותר מ-3.2 מיליארד דולר.

הסכיבה נחרדה, אך נייטמקדואל הקשיבה לתחושת הבטן (ידע בסיסי מקצועי בכימיה, רוקחות או כלכלה, לא היה לה). על התרופה עצמה כתוב 'נוצר על ידי מורה'. נכון יותר היה לכתוב 'נוצר על ידי מורה שהאמינה ולא דפקה חשבון'.

זה מידבק

לפעמים דווקא טראומה תגרום לכך שיותר לא תדפקו חשבון. הרעיון הוא לא לחכות לזה, מותר לנו לקוות לקיצורי דרך. הטיפים המתבקשים הם, כמוכון: לתרגל בהתחלה בקטנות (פעם בכמה זמן להעז במשהו), לקבל החלטות גם בדרך שונה לחלוטין מזו שהתרגלנו אליה עד היום, או להיצמד לאנשים שבאופן טבעי הם מאוד עצמאיים וחופשיים. זה מידבק.

האמת היא שמדובר בתהליך שמחייב לשנות תפיסות יסודיות שלנו ולהתחיל לפעול הרבה יותר מתוך תחושות בטן. בלי לנתח עד דק, בלי להתייעץ ללא הפסקה, בלי כל התהיות וטראומות העבר. ללחוץ על ה'באזר' ורק אז לנחש את התשובה. להתרכז רק בדבר עצמו, בלי לחשוב על התוצאה. פחות שכל, יותר אינטואיציה.

מה חדש בעצם? בין השאר, שהקלפים במאה ה-21 נטרפו ומחולקים מחדש, ויש לכם ממש סיכוי מצוין להצטרף לחולמים. אתם לא חייבים לעבוד בתעשיית החלומות של אנשים אחרים, גם אם לא נולדתם בארמון המלוכה. אבל כמו השרודים הגדולים והגיבורים הקטנים, תצטרכו לפעמים ללכת (כמעט) נגד כל מה שלמדתם עד היום. □

צילומים: Gettyimages / Shutterstock.com, נא.ס.א.ב. / קראייטיב